

Bachelorgradsoppgave

Gutter og lesing

Boys and reading

En kvalitativ undersøkelse om lesing og lesemotivasjon blant gutter på 14 år

A qualitative study of reading and motivation among boys at age 14

Anette Laugen

GLU 360

Bachelorgradsoppgave i grunnskolelærerutdanningen 5.-10. trinn

Lærerutdanning
Høgskolen i Nord-Trøndelag - 2014

HINT

SAMTYKKE TIL HØGSKOLENS BRUK AV KANDIDAT-, BACHELOR- OG MASTEROPPGAVER

Forfatter(e): Anette Laugen

Norsk tittel: Gutter og lesing – En kvalitativ undersøkelse om lesing og
lesemotivasjon blant gutter på 14 år

Engelsk tittel: Boys and reading- A qualitative study of reading and motivation
among boys at age 14

Studieprogram: Grunnskolelærerutdanning 5.-10. trinn

Emnekode og navn: GLU 360 Bacheloroppgave

Vi/jeg samtykker i at oppgaven kan publiseres på internett i fulltekst i Brage,
HiNTs åpne arkiv

Vår/min oppgave inneholder taushetsbelagte opplysninger og må derfor ikke
gjøres tilgjengelig for andre

Kan frigis fra: _____

Dato: 27/5-14

Anette Laugen

underskrift

underskrift

underskrift

underskrift

HINT

Forord

Det har ikke vært en enkel prosess å skrive en bacheloroppgave, da det er første gang jeg skriver en slik type og med et så stort omfang. Det har vært tøft til tider, men det har vært en svært lærerik prosess.

Jeg vil gjerne få rette en stor takk til min hovedveileder Haakon Halberg og biveileder Tove Anita Fiskum for all deres hjelp i denne perioden. De har vært engasjerte, konstruktive, støttende og tålmodige.

Videre vil jeg rette en stor takk til mine intervjuobjekter for at jeg fikk ta en prat med dem. Jeg må også få takke min familie. Mamma har vært støttende, fungert som en vekkerklokke de tunge morgenene, gitt tilbakemeldinger underveis og lest korrektur. Pappa er en person som har vært der når jeg har behovt det. Lillebror har stadig vekk mast om at jeg må skrive. Kjæresten fortjener også en stor takk. Han har vært tålmodig, vartet meg opp og holdt ut med meg disse månedene. Sist men ikke minst så vil jeg takke mine medstudenter som har vært gode diskusjonspartnere. De har fått meg til å se ting jeg ikke hadde kommet til og sett uten deres hjelp.

Levanger 27. mai 2014

Anette Laugen

Sammendrag

Gutters forhold til lesing er et meget aktuelt tema i dagens skole. Det er mange som sier at gutter ikke leser, eller at gutter leser mye mindre enn jenter. Undersøkelser som er gjort viser at gutter ikke identifiserer seg selv som lesere, og at de har lav motivasjon for lesing av skjønnlitteratur.

Så hva er det som kan motivere gutter på ungdomstrinnet til å lese? Leser noen mer enn de sier? Har deres lesevaner noe å gjøre med oppveksten de har hatt? Dømmer de bøker kun på utseendet? Er det sosialt akseptabelt å være glad i å lese som gutt på ungdomsskolen? Er de indre eller ytre motiverte når de leser? Dette er spørsmål jeg ønsket å se nærmere på med denne oppgaven. Jeg har forsøkt å finne svar ved å bruke en kvalitativ metode, der jeg har intervjuet 3 gutter fra en 9. klasse ved en skole i Levangerområdet. Jeg har også prøvd å belyse funnene med ulike teorier om dette temaet. I denne oppgaven så jeg det aktuelt å bruke noe motivasjonsteori som presenteres av Skaalvik og Skaalvik. Når det kommer til selve lesedelen har jeg brukt Astrid Roe for å vise hva PISA-undersøkelsene har vist, og gutters holdninger til lesing. I tillegg til å ha brukt ulike teorier som presenteres i Kåre Kverndokkens bok som omhandler temaet gutter og lesing.

Funnene i denne undersøkelsen ga ikke noen endelige svar på alle disse spørsmålene, men noen tendenser har jeg oppdaget. Det viser seg blant annet at gutter ofte leser mer enn de sier, og at de hyppig forstår begrepet lesing som lesing av skjønnlitteratur. Jeg har også sett at gutter velger bøker ut fra parateksten, og kan være påvirket av sin oppvekst når det kommer til leselyst og leseglede i eldre alder.

Innhold

1. INNLEDNING	1
2. TEORI	2
2.1. Viktigheten av å kunne lese.....	2
2.2. Resultater fra leseundersøkelser	3
2.3. Noen mulige årsaker til at gutter ikke leser	5
2.4. Motivasjonsteori	8
3. METODE	10
3.1. Utvalg av elever	10
3.2. Intervju	10
3.3. Fremgangsmåte ved intervju.....	11
3.4. Analyse av intervju.....	11
3.5. Ethiske betraktninger	12
4. RESULTAT	12
4.1. Har oppvekst noe å si for motivasjon og leselyst?	13
4.2. Har bøkernes utseende noe å si for disse guttene?	13
4.3. Leser gutter mer enn de sier?	14
4.4. Er det sosialt akseptabelt å være glad i å lese som gutt blant andre gutter i den aktuelle klassen? 16	
4.5. Er de preget av indre eller ytre motivasjon når de leser?	17
5. DRØFTING	18
5.1. Hovedfunn av resultat.....	18
5.2. Resultat i forhold til teori	18
5.3. Vurdering av metode.....	20
5.4. Konklusjon.....	22
6. REFERANSELISTE	23
7. VEDLEGG	24
7.1. Vedlegg 1: Spørsmål til intervju	24
7.2. Vedlegg 2: Eksempel på analyse av intervju.....	25
7.3. Vedlegg 3: Utvalg av bøker	26

1. INNLEDNING

Det er i dag mange som dropper ut av videregående skole, og som ikke kommer seg ut i arbeidslivet på grunn av dårlige leseferdigheter (Øijord, 2011). Lesing er en grunnleggende ferdighet og er viktig i alle fag. Det er viktig at elevene behersker å lese ulike tekster for å tilegne seg kunnskap.

Undersøkelser som er gjort viser at guttene stadig havner mer bak jentene når det kommer til leseferdigheter. Motivasjonen for denne oppgaven er egne tanker og spørsmål knyttet til dette. Jeg synes dette er et veldig spennende og viktig tema som bør undersøkes nærmere. I tillegg ser jeg på kunnskap om dette som svært nyttig i min fremtidige lærergjerning så. Jeg tenker det er noe alle lærere bør tenke over, ettersom at lesing ikke bare gjelder norsk, men alle fag.

Målet med denne oppgaven er å finne ut hva det er som motiverer gutter for lesing. Jeg har valgt meg ut 9. trinn da jeg synes det er en spennende alder med tanke på alt som skjer med ungdommer i denne alderen. Det er i den alderen at de prøver å finne seg selv, leker seg litt med ulike identiteter, men samtidig prøver å passe inn. Med utgangspunkt i relevant teori og intervju skal jeg prøve å kaste lys over problemstillingen min: *Hva bidrar til å skape motivasjon for lesing hos gutter på 9. trinn?*

For å prøve og finne svar på dette skal jeg først presentere litt teori. Jeg ser at problemstillingen er inntil både norskfaget og pedagogikkfaget. Derfor har jeg valgt å bruke teorier fra begge fagområdene for å forsøke å svare best på problemstillingen. Noe av teorien er med for å understreke viktigheten av lesing. Etter det skal jeg beskrive metoden jeg har brukt, før jeg legger frem resultatene. Deretter skal jeg prøve å drøfte resultatene opp mot teorien og komme med metodekritikk, før jeg til slutt skal forsøke å komme med et svar på problemstillingen.

Til å hjelpe meg med dette har jeg laget 5 underproblemstillinger:

Har oppvekst noe å si for motivasjon og leselyst?

Har bøkernes utseende noe å si for disse guttene?

Leser guttene mer enn de sier?

Er det sosialt akseptabelt å være glad i å lese som gutt blant andre gutter i den aktuelle klassen?

Er de preget av indre eller ytre motivasjon når de leser?

Disse 5 la grunnlaget for spørsmålene mine til intervjuene. Det er også ved hjelp av disse jeg kommer til å legge frem resultatene jeg fikk, så de kommer også igjen i selve drøftingen.

2. TEORI

2.1. Viktigheten av å kunne lese

Lesing er ikke noe eget skolefag, men det er avgjørende å ha gode leseferdigheter og leseforståelse for å få noe utbytte av tekster, enten de er på papir eller internett. Mange mener at hvis man skal lykkes her i livet, så er man nødt til å ha gode leseferdigheter. Astrid Roe er en av de som har forsket på dette og hun påpeker at dette også gjelder i samfunnet og arbeidslivet, og ikke bare i utdanningsløpet (Roe, 2013). Nå i dag så er ikke skillet mellom praktiske og teoretiske yrker like stort som det en gang var. De praktiske yrkene blir stadig mer teoretiske, og da blir automatisk kravene om leseforståelse hevet.

”Lesingens betydning for den enkelte har endret seg i takt med samfunnets kulturelle, sosiale og økonomiske utvikling. Samfunnsmessige og teknologiske endringer har gjort at kravene til lesekompetanse blir stadig høyere og mer mangfoldige.” (Roe, 2011:11). Lesing er med andre ord en kompetanse som har blitt enda viktigere å mestre for flere nå, enn det var tidligere (Roe, 2013).

Gutter dropper oftere ut at videregående utdanning i forhold til jentene. I dag er det flere jenter enn gutter som fullfører høyere utdanning på mastergradsnivå. En stor andel gutter ser ut til å falle av lasset, noe som kan få negative konsekvenser. De som faller fra svekker sine sjanser senere på arbeidsmarkedet, da kravene i arbeidslivet stadig øker (Roe, 2011). Aftenposten publiserte en artikkel om en gutt som ikke kunne lese ordentlig, som gjennom NAV fikk lesetrening to dager i uken slik at han kunne komme seg ut i arbeidslivet. Selv sa han ”Du kan ikke jobbe på Rema en gang hvis du ikke kan lese”. En av ti voksne nordmenn leser så dårlig at de har problemer med å fungere i dagens samfunn. Kartleggingsprøver viser også at en tredjedel leser så dårlig at de har problemer med å klare seg i arbeidslivet. PISA-undersøkelsen i 2009 viste at 15% av norske 10.-klassinger scorete så dårlig at de ville ha problemer med å fullføre skolen. Skoleforsker Peder Haug har også uttalt seg i artikkelen og han konstaterer at hvis man leser dårlig, så påvirker dette også prestasjoner i andre fag. Dette er noe som skaper skoletapere (Øijord, 2011).

2.2. Resultater fra leseundersøkelser

Astrid Roe er en av landets fremste leseforskere. Hun har satt seg inn i resultater av både nasjonale og internasjonale leseundersøkelser som har blitt gjennomført i tidsrommet fra 1991-2012. Hun har hatt et spesielt fokus på guttenes resultater der leseprestasjonene, lesevanene og kunnskapene om lesestrategier har blitt sjekket.

Når det kommer til lesing, så er det et faktum at jentene utkonkurrerer guttene på de fleste områdene. På de områdene der de ikke er utkonkurrert er forskjellene ofte veldig små. Roe har sett på IEA Reading literacy, Nasjonale prøver i lesing, PIRLS og PISA. Undersøkelsene viser at kjønnsforskjellene på barnetrinnet har holdt seg ganske stabile fra 1991 til 2012. Det har derimot vært en betydelig økning i det samme tidsrommet på ungdomstrinnet. Når Roe bruker begrepet ”kjønnsforskjeller”, betyr det forskjeller i ”jentenes favør”. Det må også presiseres at de undersøkelsene som er brukt tidlig på 90-tallet ikke er de samme som er brukt på 2000-tallet, da det er forskjellige oppgaver og et års forskjell i alder på deltakere.

Hvis vi trekker frem noen av tendensene fra de ulike leseprøvene som har blitt gjennomført i norske skoler siden 1990 finner vi noen tendenser. IEA Reading literacy testene ble tatt på 90-tallet. Ut fra denne testen kan vi se at guttene ble utkonkurrert på oppgaver knyttet til lange og fortellende tekster, i motsetning til de noe kortere. Jentene er ikke like sterke i alle typer oppgaver, guttene presterte noe bedre på oppgaver der de måtte lese av tabeller, grafer og diagrammer. I de skjønnlitterære tekstene som har en mannlig hovedrolle presterte guttene noe bedre, men de slo ikke jentene. Jentenes resultater viste ikke noen tegn til å være påvirket av hovedrollens kjønn. Noen forskere har ut fra disse resultatene antydnet at gutter i alderen 14 år, har et sterkere behov for å markere sin kjønnstilhørighet enn jenter på samme alder og yngre elever av begge kjønn. PISA-undersøkelsen ble for første gang gjennomført i 2000. Resultatene fra 2000 og 2009 har blitt sammenlignet. Jentene hadde i 2009 i snitt 2 poeng mindre enn i 2000, mens guttene hadde hele 6 poeng mindre. Guttene lå i utgangspunktet et godt stykke bak jentene i 2000, men i 2009 har de altså havnet enda lengre bak. Denne trenden kan vi også se gjelder de andre landene som deltok på testen, men Norges resultater skiller seg spesielt mye ut, da kjønnsforskjellene er høyere i kun et land. Resultatene viser også at jentene ikke har blitt noe bedre med årene, men guttene har havnet enda lengre bak. I 2009 fikk også et utvalg elever lov til å gjennomføre en digital leseprøve. Det var til sammen 19 land som var med på dette. Her hadde de laget oppgaver, og hele prøven skulle se mest

mulig ut som ”ekte” Internett. Her fikk elevene selv trykke seg frem og velge i menyer hvor de ville hen, og hvilke tekster de ville lese. Resultatene viser at kjønnsforskjellene her var mindre enn forskjellene i papirutgaven. På papirutgaven var kjønnsforskjellene på hele 47 poeng, mens den digitale var på 35 poeng. 35 poeng tilsvarer ca. et skoleår, så det vil si at jentene i 2009 lå over et skoleår foran guttene når det kommer til leseferdigheter(Roe, 2013).

Dette prestasjonsgapet mellom guttene og jentene kan ha flere forklaringer. Det kan være endrede lesevaner over tid. Flere studier viser at jenter leser mer på fritiden enn hva gutter gjør, noe som gjør at guttene har mindre lesetrening enn jentene. Forskning viser også at gutter bruker mer tid på datamaskinen til blant annet dataspill, enn hva jenter gjør (Roe, 2013). Det er flere som begrunner dette med økende tilbud på spill, video, og Internett. De mener at dette er noe som har gått utover lesingen, og at det har fenget gutter mer enn jenter. Noen mener også at skolen stadig blir mer og mer kvinnedominert, og at dette går utover guttene da de har for få mannlige forbilder i skolen. Det er ikke enkelt for en gutt å identifisere seg med en kvinnelig lærer kontra en mannlig (Lie mfl., 2001 gjengitt i Roe 2011). Spørreundersøkelsen til PISA i 2009, viste også at jentene brukte mye mer tid på frivillig lesing enn hva guttene gjorde. Den viste også at når guttene leste, så foretrakk de tegneserier og aviser framfor skjønnlitteratur(Roe og Taube, 2012 gjengitt i Roe 2013) ”I oppsummeringen av undersøkelsen slår de fast at svært mange av guttene ikke så på seg selv som lesere, hovedsakelig fordi de ikke leste skjønnlitteratur, men det gikk fram at de likevel leste mye annet.”(Hoel og Heglevold 2005: 2 gjengitt i Roe, 2011: 150). Det viser seg også at elever som leser skjønnlitteratur ukentlig, presterer veldig mye bedre på leseprøvene enn de som leser aviser og tegneserier. Skjønnlitteratur gir mer trening enn andre tekster, da det krever en annen form for fordypning i tekst over tid(Roe og Taube, 2012 gjengitt i Roe, 2013). I denne spørreundersøkelsen fikk elevene også spørsmål knyttet til holdninger til lesing. Resultatene fra dette viste at kjønnsforskjellene var større her enn på selve prøven. Det kan virke som at guttene ser på lesing som en nødvendighet i ulike situasjoner, og at de mest sannsynlig leser bare når de må. Dette viste seg å være en tendens for gutter i alle land som deltok på leseprøven, men norske gutter var i den minst positive gruppen. Guttene ser ut til å ha en målrettet og faktaorientert holdning til lesingen(Roe, 2013).

2.3. Noen mulige årsaker til at gutter ikke leser

Gunilla Molloy er også en som har sett litt på gutters lesevaner, forhold og innstilling til lesing. Hun har blant annet sett på dette med kjønnsidentitet. Gutter vet som oftest at det er bra å lese skjønnlitteratur, for dette er noe de har fått hørt i skolen eller hjemme. Allikevel er dette noe mange gutter unngår, dette tror ikke Molloy kommer av at de ikke ønsker å lære noe nytt, men heller at frykten for at deres maskulinitet eller status skal bli svekket. Hun har gjennom et studie på 3 år, fulgt 4 klasser fra 7. til 9. trinn. Noen av resultatene som kom frem var blant annet guttenes måter å ”jukse” seg unna lesing av skjønnlitteratur på (Molloy,2013). Dette er noe som kan diskuteres, da gutter er svært kresne når det kommer til utvalg av bøker(Roe, 2011). Undersøkelser som jeg har vist til i avsnittet over viser at de ofte velger tegneserier og aviser foran det å lese ei bok. Molloy sier i tillegg en del om at klasserommet er en sosial arena, men denne arenaen er ikke en nøytral arena. Elevene leker seg med ulike identiteter i løpet av sin tid på skolen, men kjønnsidentiteten er med få unntak hele tiden stabil under utprøvingen. Og reproduksjonen av maskuliniteter er noe som skjer i relasjon til femininitet. Ei jente snakker eksempelvis fint om ei bok, dette åpner opp for gutter til å vise sitt kjønn ved å rakke ned på boka eller bøker generelt (Molloy, 2013).

Det at gutter ikke interesserer seg for å lese skjønnlitteratur er ikke noe nytt fenomen. Det er noe som alltid har vært der. Gutter leser gjerne bøker om historie, eksempelvis 2. verdenskrig. Hvis de leser, leser de gjerne fantasy og science fiction. Molloy påpeker også at gutter ofte har en bedre leseforståelse enn sine lærere når det kommer til manualer og ulike dataprogram. De har med andre ord ofte kompetanse, men det er som oftest en annen kompetanse enn de som testes i leseundersøkelsene og i skolen. I skolen og i undersøkelser møter de ofte på tekster som krever at man må lese mellom linjene for å tolke dem. Det viser seg at dette er noe mange ikke mestrer (ibid.).

Gutter sier ofte at det er kjedelig å lese, og de viser sin maskulinitet ved å uttrykke dette. De skjønner ikke hva de kan få ut av litteraturen. Gjennom å lese skjønnlitteratur kan man lære seg å leve seg inn i en historie, sette seg selv i andres sko, lære seg å se ting fra flere sider. I Molloys undersøkelse var det gutter som hadde foreldre som hadde innvandret til Sverige, men selv så var de negative til innvandring. For dem var det å sette seg inn i andres situasjon og se ting fra et annet perspektiv en fremmed tanke. Molloy tror at hvis guttene skal endre sine holdninger til lesing, så må det skje sammen med hjemmet. Guttene må ha noen

mannlige forbilder, og det kan være far eller andre mannlige slektninger. Gutter konstruerer sin maskulinitet gjennom sine mannlige forbilder. Hvis de voksne ikke leser, så kommer heller ikke deres sønner til å gjøre det (ibid.).

Kåre Kverndokken, dosent i norskdidaktikk, har også viet mye tid til å se på forholdet mellom gutter og lesing. Han har også gjort noen undersøkelser i skolen. Han har blant annet prøvd å finne ut hva gutter mener lesing er, hvilke holdninger de har til lesing, temaer og sjangrer de kan motiveres av, medievaner og forhold til digitale tekster og sosiale medier. Gutter definerte lesing som lesing av bøker. En av guttene han intervjuet hadde en far som leste, og begge foreldrene var opptatt av at han leste og gjorde skolearbeidet godt. Gutten hadde innsikt i egen lese og tankeprosess. Han har med andre ord god selvinnikt og er selvbevisst. Gutten setter høye krav til seg selv, noe som kan tenkes å komme av forventningene fra hjemmet (Kverndokken, 2013a). Thomas Nordahl har også en teori om dette og han viser til hvordan barns motivasjon har en klar sammenheng med foreldrenes engasjement når det gjelder skole og skolearbeid (Nordahl, 2007:126). Denne gutten tar seg tid til å lese i en travel hverdag (Kverndokken, 2013a). Første lektor Hilde Traavik er en av mange som påpeker hvor viktig det er at barna blir lest for fra de er små. Dette for å stimulere språk, men også leselyst. Forskning og erfaring viser at barn som er glade i å lese, blir bedre til å lese og skrive enn barn som ikke er det (Dreyer, 2005).

”Mye tyder på at en del gutter har problemer med å identifisere seg som lesere, de ser kanskje på det som feminint eller ”nerdete”.” (Roe, 2011: 149). En undersøkelse som ble gjennomført av Hoel og Heglevold i 2005 viser at svært mange gutter ser ikke på seg selv som lesere, fordi de ikke leser skjønnlitteratur. Det viser allikevel at de leser mye annet, noe vi også kunne se når vi så på resultatene fra leseundersøkelsene. Gutter leser ofte ting de selv mener kan ha nytte av. Den samme undersøkelsen viste også at gutter ofte er klar over mytene som sier at gutter ikke leser bøker, noe som kan føre til at de lever opp til dette. Hvis mange har forventninger om at gutter ikke er glade i å lese, så er det veldig lett for gutter å leve opp til dette (Roe, 2011:149-150). Daniel Pennac mener i midler tid at alle kan lære å bli glad i å lese bøker, og at lærere har et ansvar med vise elevene hva som finnes av skjønnlitteratur (Roe, 2011: 140)

Så hva er det som skal til for å få gutter til å lese? Kåre Kverndokken har intervjuet forfatterne Arne Svigen, Bjørn Ingvalden, Jørn Lier Horst og Harald Rosenløw Eeg, for å høre hvilke

tanker de har om gutters lesing. Dette er fire menn som leses mye, de skriver bøker for barn og ungdom og har vunnet ulike priser for deres litteratur.

Svingen og Ingvaldsen sier selv at de prøver å tenke på hva de selv likte når de var ung når de skal skrive bøker. De likte spenning, humor og at det var en troverdig handling. Eeg mener at gutter velger å lese hans bøker fordi hovedpersonene gutter, og mener at det skaper en umiddelbar identifikasjon. Muntlig språk og humor er også noe han velger å spille på. Selv mener han at bøkene passer for både jenter og gutter, selv om mange av hovedpersonene er gutter. Det er ikke noen fasit på hva som er riktige bøker for alle gutter, da alle gutter er forskjellige, men alle fire er enige om at spenning er et viktig virkemiddel når gutter skal lese bøker. Arne Svingen tar opp et viktig tema når han svarer på spørsmålet: ”Hvordan vil du kommentere utsagnet som nærmest har blitt et mantra: Gutter leser ikke! Eller: Gutter leser mye mindre enn jenter.”. Han mener at jo flere ganger gutter får høre at de ikke leser, jo mindre får de sikkert lyst til å lese. Det er lett å leve opp til det som ”forventes” av oss, noe vi så teori på i slutten av forrige avsnitt. Når forfatterne svarer på hvorfor de tror forskjellen mellom jenters og gutters lesing blir større i tenårene, kommer det også mye interessant frem. Jørn Lier Horst tror at det kan ha mye med identitet å gjøre. Tenårene er en tid der du konstruerer en identitet, noe som handler om å signalisere livsstil, markere holdninger og passe inn. Han oppfatter det slik at gutter blir fanget inn i et kjønnsrollemønster, og at det å lese ikke passer inn der, da det blir ikke oppfattet som maskulint. Han tror også at dette kan ha en sammenheng med at gutter ikke er vant til å se menn lese hjemme, og at de er redd for at de kan bli sett på som nerder. Dette er to argumenter vi også har sett på tidligere. Harald Eeg tror gutter velger data spill foran bøker, mens Ingvaldsen tror fritidsinteresser overtar plassen for lesingen. Svingen mener dette kommer av at bøker ikke er kult lengre, og de som har skylden er blant annet formidlere, forfattere, foresatte. Han kommer også inn på det samme som Horst, at gutter i tenårene og bøker ”ikke hører sammen”. Alle forfatterne mener at bøkens gripefaktor er viktig. Barn og unge møter valg over alt i dagens samfunn, og man tiltrekkes det som fenger øyet. Derfor må bøkens utseende være ”fengende” på lik måte som dataspill og filmer slik at bøker kan konkurrere med disse (Kverndokken, 2013b). Kort oppsummert så mener forfatterne at gutter stort sett tiltrekkes av råhet, røff humor eller nervepirrende spenning. Dette er noe som må presenteres for guttene. Det er ikke en fasit på hva gutter liker, derfor må de ha et bredt utvalg av litteratur. Forfatterne mener at gutter mangler mannlige lesende rollemodeller, da det virker som at det ikke er maskulint nok å lese i dag. Til slutt så må bøker pakkes inn i mer fengende bokomslag, slik som spill og filmer, da bokas gripefaktor er viktig.

2.4. Motivasjonsteori

”Motivasjon og engasjement er avgjørende for både evnen og viljen til å lese” (Roe, 2011:38). Begrepet motivasjon brukes ofte om en form for indre, positivt ladet drivkraft som gjør at vi har lyst til å utføre en oppgave. Roe er en av flere forskere som mener at motivasjon og engasjement er en viktig del av lesekompetansen. Leselyst handler først og fremst om at man gleder seg til å lese. Motivasjonen derimot kan komme av flere ting, enten av man virkelig har lyst til å lese, eller av at man virkelig er nødt til å lese. Eksempler på dette kan være at man har lyst til å lese den neste boka til Jo Nesbø fordi man er spent på hva som skjer videre, eller at man snart har en viktig eksamen som man virkelig ikke vil stryke på. Begge tilfellene er motiverte, men det som driver oss er to vidt forskjellige ting. Det ene er lysten for å lese, det andre er angsten for å stryke (Roe,2011:39).

Det finnes mange ulike teorier om motivasjon, noen er motstridende og noen er overlappende. Jeg har valgt å fokusere på begrepene indre og ytre motivasjon. Indre motivert atferd kan defineres som atferd som individet har interesse for eller finner lystbetont. Dette er noe som man gjør selv om det ikke medfører noen form for ytre belønning eller ytre konsekvenser. Deci og Ryan har for eksempel to tilnærminger til indre motivasjon. Teorien bygger på en forutsetning om at mennesket har grunnleggende medfødte behov for å utvikle kompetanse og lære seg nye ting. For det første forklarer de, som nevnt ovenfor, at indre motivert atferd er atferd som ikke er avhengig av ytre belønning eller ytre konsekvenser for atferden. Det de gjør kommer av at aktiviteten i seg selv har en belønning. Ved å utføre den så er det nok belønning i seg selv. Den andre tilnærmingen til indre motivert atferd går ut på at 3 psykologiske behov må ligge til grunn. Behovet for kompetanse, selvbestemmelse og tilhørighet, hvis disse tre dekkes opp så er atferden indre motivert. Deci og Ryan forener disse to tilnærmingene. De mener at indre motivert atferd kommer av interesse og lyst til å utføre en aktivitet. Men for at man skal fortsette å utføre denne aktiviteten, så må den tilfredsstillende behovene for kompetanse, selvbestemmelse og tilhørighet (Skaalvik og Skaalvik, 2005: 141-142).

Av de tre behovene så mener Deci og Ryan at behovet for selvbestemmelse er aller viktigst. De mener at man har to former for aktiviteter. Aktiviteter som er selvbestemte, og aktiviteter som utføres på grunn av en form for ytre påvirkning. Ytre påvirkning kan eksempelvis være tvang eller trussel om en eller annen form for straff. Aktiviteter som er selvbestemte skyldes

indre kontroll, mens de som utføres på grunn av ytre påvirkning skyldes en form for ytre kontroll. Desto mer en aktivitet er styrt av ytre kontroll, jo mindre blir den indre motivasjonen (Skaalvik og Skaalvik, 2005:142).

Når man skal utføre en aktivitet, så er det veldig mye morsommere når man gjør noe man føler at man kan. Her kommer behovet for kompetanse inn. Følelsen av at man er kompetent, skaper en opplevelse som er tilfredsstillende. Hvis man opplever å mestre noe, så får man ofte en indre motivasjon for å gjenta en slik aktivitet. Motsatt effekt får man når man gjør ting man ikke behersker, da blir aktiviteten lite lystbetont og med dårlige erfaringer vil man nødig gjenta denne aktiviteten(Skaalvik og Skaalvik,2005: 142-143). Forventninger om mestring kan være avgjørende her. Mestringsforventning er en avgjørende faktor for hvordan en person oppfatter krevende oppgaver. Det være seg utfordringer, hindringer eller truende situasjoner. Mestringsforventningen blir da avgjørende for hvor stor innsats man gir og utholdenheten. Elever som tar på seg oppgaven og tror de kan klare den, går løs på den med godt mot. Elever som derimot ikke har noen tro på at de vil mestre den, opplever oppgaven truende (Bandura,1997 gjengitt i Skaalvik og Skaalvik, 2011).

Deci og Ryans tredje behov, tilhørighet, kan være viktig i noen tilfeller. Dette behovet må ikke være dekt i alle aktiviteter man gjennomfører for å oppleve å ha en indre motivasjon. Det finnes aktiviteter der man kan være indre motivert uten at andre er tilstede, eksempelvis har vi mange som driver med ulike idretter, der man ikke trenger lagspillere å støtte seg på for å føle mestring og motivasjon(Skaalvik og Skaalvik, 2005: 143).

Deci og Ryan ser for seg en skala fra ytre motivasjon til indre motivasjon. Ytterpunktene på denne skalaen er ytre kontroll og indre kontroll. I mellom disse punktene så kan man plassere atferd som utføres på grunn av pliktfølelse, og aktivitetene man ser på som verdifulle men ikke særlig lystbetonte. Det kan eksempelvis være en aktivitet som er nødvendig å gjøre, for eksempel å vaske koppene som har stablet seg i oppvaskkummen, men den er ikke særlig lystbetont. Det kan også være at man har et ideal om å bygge muskler og skal trene 4 dager i uka. Er man sår i kroppen, så ser man ikke frem til å dra på treningscenteret for å løfte vekter, men man gjør det likevel. Dette er eksempler på aktiviteter som man velger å gjøre selv, men man får ikke noen direkte belønning for dem der og da, og det er heller ikke særlig lystbetont (ibid.).

3. METODE

Når jeg skulle gjøre mine utprøvinger så valgte jeg å holde meg til en klasse jeg allerede hadde kjennskap til fra før av. Dette fordi jeg ønsket ærlige svar, og en god dialog med mine intervjuobjekter. Det er en forholdsvis liten klasse med en god overvekt av gutter, noe som jeg så på som svært interessant i forhold til min problemstilling. Jeg heller kanskje mot konstruktivismen, da jeg ser på hver elev og hver klasse som noe unikt. Selv om problemstillingen min er positivistisk, det vil si at jeg stiller et generelt spørsmål, så vet jeg at de svarene jeg får kun gjelder for den enkelte elev. De svarene jeg får kan i bestefall gi meg noe generelt for denne klassen(Postholm og Jacobsen, 2011: 27-28).

Før jeg skulle velge ut hvem jeg skulle intervju ønsket jeg å sjekke hvor glad alle var i å lese. Jeg fortalte elevene kort hva jeg skrev om i bacheloren, at jeg ville intervju noen i løpet av praksisperioden, så delte jeg ut lapper. Videre fortalte jeg at jeg ønsket at alle kunne skrive navnet sitt på lappen, og et tall mellom 1 og 5 som skulle stå for hvor glade de var i å lese, der 1 var minst og 5 var mest. Jeg understreket at dette var frivillig, og at ingen andre enn meg fikk vite hva de hadde svart. Alle elevene som var tilstede denne dagen leverte lappene til meg med navn og tall. Jeg fikk i løpet av neste dag pratet med de som ikke var der dagen før, også disse fikk jeg resultater fra. Hensikten min med dette var å finne intervjuobjekter med ulike ståsteder med hensyn til mengden lesing.

3.1. Utvalg av elever

Jeg satte meg så inn på et grupperom og kikket på resultatene jeg hadde fått fra den enkle spørreundersøkelsen min. Når jeg da skulle velge ut 3 gutter å intervju, sorterte jeg lappene fra guttene i bunker. Jeg valgte å lage 3 bunker, siden jeg ville snakke med 3 gutter. Da la jeg alle som hadde svart 1 og 2 i en bunke, 3erne i en bunke og 4 og 5 i en bunke. Dette var fordi jeg ønsket å ha et utvalg med bredde i forhold til det jeg ville ha svar på (Postholm og Jacobsen, 2011: 67) Jeg ønsket ikke å velge ut gutter ut fra mine erfaringer med dem, så jeg trakk en lapp fra hver bunke og spurte om de kunne tenkt jeg å prate med meg. Alle 3 sa ja, og slik ble det.

3.2. Intervju

Jeg valgte å ha et åpent og halvstrukturert intervju med noen hovedspørsmål klare på forhånd som jeg selv har laget. Spørsmålene er laget ut fra underproblemstillingene(Vedlegg 1). Spørsmålene ble laget ut fra underproblemstillingene for å gi meg den informasjonen jeg

ønsket (Postholm og Jacobsen, 2011:62). Grunnen til at jeg valgte å ha et åpent og halvstrukturert intervju var fordi jeg ønsket å ha muligheten til å stille oppfølgingsspørsmål og observere dem samtidig (Postholm og Jacobsen, 2011: 68,75). Spørsmålene gikk i hovedsak ut på dem og deres lesevaner, men jeg lurte også på hva de tenker om andre gutters lesevaner. Jeg valgte i tillegg å stille spørsmålet om deres foresatte leste. Jeg intervjuet en og en, slik at de ikke trengte å tenke på hvordan de framsto overfor de andre guttene (Postholm og Jacobsen, 2011:65). Alle 3 fikk de samme hovedspørsmålene, mens oppfølgingsspørsmålene selvfølgelig ble noe ulike, da jeg hadde tre forskjellige samtaler, med tre forskjellige gutter som har ulike interesser.

3.3. Fremgangsmåte ved intervju

Intervjuene foregikk midt i skoletiden inne på et grupperom som hørte til det klasserommet som vi studentene disponerte i praksisperioden. Dette grupperommet befant seg i etasjen over guttenes klasserom og er forholdsvis lite rom. Før guttene ble intervjuet arrangerte jeg noen av pultene som sto der inne til et større bord, og plasserte de resterende inntil veggen. Jeg hadde med noen bøker som jeg ønsket de skulle se på helt til slutt. Disse danderte jeg på de pultene som var inntil veggen (Vedlegg 3). Bøkene jeg har valgt, ble valgt ut litt tilfeldig. Jeg fikk ikke tak i alle de bøkene jeg på forhånd hadde ønsket. Jeg valgte å ha med meg to klassikere, *Ringenes Herre* og *Brødrene løvehjerte*. De ville jeg ha med for å se om guttene kommenterte disse. Videre valgte jeg *Cirkus* av Ruben Eliassen, da dette er en bok jeg har blitt tipset om tidligere. Resten av skjønnlitteraturen ble valgt ut på grunn av parateksten. Jeg valgte også å ha med en del faktabøker, da jeg ville se om dette fengte guttene. Disse ble valgt sammen med en bibliotekar. Jeg snakket med guttene en og en, og intervjuene ble tatt opp med elevenes tillatelse. Intervjuenes lengde varierte noe, det lengste varte i nesten 13 minutter mens det korteste var på 8. Jeg stilte et og et spørsmål, og elevene fikk tid til å tenke seg om hvis de behøvde det. I de tilfellene der de virket litt usikker, så omformulerte jeg spørsmålene for dem. Under intervjuet så satt vi overfor hverandre med opptakeren midt på bordet mellom oss.

3.4. Analyse av intervju

Intervjuene er grunnlaget for min analyse. Når jeg skulle analysere, så begynte jeg å transkribere intervjuene. Da det var gjort så tok jeg for meg underproblemstilling for underproblemstilling. Når jeg gjorde dette, så laget jeg et skjema hvor jeg skrev spørsmålet øverst. Deretter delte jeg arket i to, klippet ut deler av intervjuet med hver enkelt gutt som

omhandlet spørsmålet på den ene siden, så tolket jeg svarene deres på den andre siden (Vedlegg 2). Når jeg var ferdig med dette, så satt jeg nesten igjen med min tolkning. Ut i fra det jeg satt igjen med, så kunne jeg begynne å utarbeide et resultat som jeg kommer tilbake til senere. Dette var en lang og møysommelig prosess, men jeg føler jeg fikk veldig mye ut av å gjøre det så grundig.

3.5. Ethiske betraktninger

Det var veldig spennende å høre med guttene hva de tenkte og hvilket syn de hadde på lesing. Jeg visste jo en god del om guttene på forhånd siden jeg har vært med de en praksisperiode før dette, men allikevel så fikk jeg muligheten til å se de på en litt annen måte i en ny setting. Jeg ser på mitt kjennskap til elevene som en fordel, da noen av spørsmålene kan være litt personlige. Det at de også hadde kjennskap til meg som person tror jeg hjalp en god del og gjorde samtalen mer gyldig, da jeg følte de bød på seg selv og var ærlige. Mesteparten av spørsmålene jeg valgte var ganske direkte, da jeg henvendte meg til dem ved å stille spørsmål som ”hva tror du?” og ”hva liker du?”. Jeg presiserte før intervjuet at de ikke behøvde å svare på alt hvis de ikke ønsket dette, og jeg opplevde ikke at det ble ubehagelig underveis med noen av guttene. Jeg kunne selvsagt ha valgt å kjøre en spørreundersøkelse på hele klassen der de kunne ha svart på de samme spørsmålene. Ved å ha gjort det så tror jeg ikke at jeg hadde fått de samme svarene jeg sitter igjen med nå, og jeg tror misforståelser kunne ha oppstått. Det er litt lettere når du har eleven foran deg og kan spørre hva han mente med svaret sitt, og kan stille mer spørsmål når han sier noe som er veldig interessant. Jeg føler at jeg har ivarett den enkelte elev ved å ivareta deres interesser. Det har vært veldig viktig for meg å ivareta mikroetikken framfor makroetikken. Det har med andre ord vært viktigere for meg å ta hensyn til enkeltindividene som jeg har forsket på, fremfor å få et veldig godt svar på problemstillingen min (Kvale, 2005, gjengitt i Myhre, 2010:121).

4. RESULTAT

Resultatet velger jeg å legge frem som svar på mine underproblemstillinger. Jeg har valgt å presentere guttene hver for seg. Resultatet baserer seg på det guttene har ytret.

Resultater fra den lille spørreundersøkelsen:

Gutt 1 svarte 3, så har synes det er helt greit å lese.

Gutt 2 skrev tallet 1 og liker ikke å lese.

Gutt 3 svarte 5 på lappen, så han liker å lese veldig godt.

4.1. Har oppvekst noe å si for motivasjon og leselyst?

Her var meningen å finne ut om oppveksten har påvirket guttenes leselyst og lesemotivasjon nå i dag. Da har jeg tatt utgangspunkt i foreldrenes leselyst, om de ble lest for når de var mindre, og om de likte å bli lest for i barnehage og barneskole.

Gutt 1 ble lest for når han var liten, og han synes det var greit å høre på når læreren leste på skolen. Han forteller også at mor leser bøker og hans far leser aviser. Gutt 1 leser hovedsakelig om hobbyen sin når han leser, men han kan lese skjønnlitteratur også.

Gutt 2 liker ikke å lese, og kan ikke huske å ha blitt lest for når han var liten. Han likte heller ikke høre på når læreren leste for dem på skolen. Han husker at han kunne sitte å bla i bøker for å se på bilder når han var mindre. Han leser ikke med mindre han må, og han påstår at hans foresatte heller ikke leser så alt for mye. Han har derimot tanker om at det kan være lurt å lese mer, for da kan man lære av det og få bedre karakterer på skolen.

Gutt 3 ble lest for når han var liten og likte å bli lest for av foresatt og lærer. Selv likte han ikke å lese når han var mindre, men det har blitt morsommere jo eldre han har blitt. Den foresatte leser veldig mye og han anbefaler også bøker videre til gutt 3. Det kan virke som den foresatte og oppveksten har hatt mye å si for motivasjon og leselyst.

4.2. Har bøkens utseende noe å si for disse guttene?

Når jeg har skrevet ”bøkens utseende”, så tenker jeg i hovedsak på en og bokas tykkelse. Paratekst er all tekst i en bok som ikke er en del av den litterære teksten. Dette vil si, forord, navn på forfatter, titler og lignende. Parateksten er magrere i skjønnlitterære bøker, men omslagsillustrasjon, tittel og vaskeseddel er det som er aktuelt her (Kverndokken, 2013c:51).

Gutt 1 sier selv at han ikke leser så mye bøker, men at det hender. Hvis han leser bøker så liker han å lese serier eller trilogier. Under intervjuet da han skulle fortelle hvilke bøker han ville lest og ikke, så brukte han ikke så lang betenkningstid. Jeg sa at han måtte gjerne ta seg tid til å bla i bøkene, men dette var noe han ikke valgte å gjøre. Han fortalte at han nylig hadde lest ringenes herre, og at han ikke likte tynne bøker. Han liker heller ikke bøker med barnslig utseende, eller som han sier ”den ser mer ut som en barnebok”. Når han går videre så

kommer han til enda en bok han ikke ville lest, og begrunner med ”den ser ikke noe bra ut fra forsiden eller noe sånt. Synes ikke det ser noe interessant ut.”.

Gutt 2 leser ikke så mye bøker, hvis han leser så er det somregel krim. Når det var tid for å velge ut bøker så var det to stykker som han kunne tenke seg å lest, Ringenes Herre og Hitlers datter. Gutt 2 brukte heller ikke tid til å bla i bøkene, eller for å ta de opp å se på vaskeseddel. Han leste tittelen og så på forsidene. Ringenes Herre utelukket han selv, og sa: ”hvis den hadde vært kortere kunne jeg tenkt meg å lest den”. Hitlers datter ville han ha valgt fordi han antok at det handlet om en historiske hendelse, og historie var noe han hadde lyst til å lære mer om. Ingen av disse forsidene er utpregede, men titlene gir derimot assosiasjoner. Ringenes herre er en bok de aller fleste har hørt snakk om, og Hitlers datter kan man anta handler om Adolf Hitler. Han hadde ikke noen meninger om de andre bøkene når jeg prøvde å spørre om det.

Gutt 3 er en gutt som leser veldig mye, og han leser krim, men en del fiksjon også. Han brukte ganske nøyaktig 4 minutter til å bla nøye i alle bøkene, studere dem inn og utvendig før han kom med sin tilbakemelding. Det var i alt 4 bøker han kunne tenkt seg å lest. Ringenes Herre, Brødrene løvehjerte, Djevelens læregutt og Norge i krise. Begrunnelsen på hvorfor han ville lest de 3 første var følgende: ”De 3 bøkene har ikke så mye bilder, mest tekst, så jeg kan se for meg hvordan det er, eller se for meg handlinga oppi hode selv og det liker jeg best når jeg leser.”. Den siste boka var ei faktabok, og derfor likte han den. Når jeg spurte om hvorfor han ikke kunne tenkt seg å lest de andre bøkene så synes han det var for mye bilder og for lite tekst.

4.3. Leser gutter mer enn de sier?

Et av målene med intervjuene var å finne ut om gutter leser mer enn de sier. I tillegg prøvde jeg å finne ut faktisk leser, hvor bevisste er de på seg selv som leser, hva de tror andre gutter leser og hva som skal til for å få gutter til å lese mer.

Et av spørsmålene jeg stilte var: ”Vil du si du leser mye, lite, sjeldent eller aldri?” Der gutt 1 og gutt 2 svarte at de leste lite, mens gutt 3 svarte at han leste mye.

Gutt 1 er veldig interessert i fotball, og liker å følge med på sitt favorittlag, Chelsea. Da jeg begynte å spørre om fotballen, så lyst han opp. Jeg spurte så om han leste noe om hobbyene

sine, svaret var ”Nei, leser ikke noe om det.” Deretter spurte jeg om han så kampene: ”Jeg ser kampene, også leser jeg på nettet da.” Når jeg da presiserte at han da faktisk leser, så ble han litt overrasket, for det han hadde ment var ”bøker og sånt”. Jeg spurte deretter om han leste noe om Chelsea, og da svarte han at fikk med seg siste nytt gjennom Twitter eller Facebook. Jeg påpekte så at han leste litt i det minste, men når han nå forsto hva lesing var, så rettet han på meg:

Gutt 1 :”Ja jeg leser egentlig ganske mye fotballrykter eller noe sånt da.”

Anette: ”Du gjør egentlig det ja?”

Gutt1: ”Ja, veldig mye”

Han kunne av og til lese fantasybøker eller bøker med spenning. For at gutter skal lese mer tror han at de må finne seg en hobby de liker, og følge med på den. For at han selv skulle lese mer bøker så hjelper det hvis han har lest første boka i eksempelvis en trilogi, da leser han mer, for da leser han som han sier: ”2eren og 3eren også”. Han tror at andre gutter leser stort sett leser på internettet, og ikke bøker.

Gutt 2 hadde det samme svaret som Gutt 1, han leste lite. Gutt 2 leser kun hvis han må. Da i hovedsak hvis det var i forbindelse med skolearbeid, men han kunne også lese en gang i løpet av sommerferien, og da leste han krim. Når jeg begynte å spørre om hobbyene, så kom det lite fram. Han hadde ikke noen spesielle hobbyer, for han likte i hovedsak å være med venner. Han spiller ikke dataspill og deltar litt på fotball. Det var veldig tydelig at hans omgangskrets heller ikke hadde noe forhold til lesing. Som gutten selv svarte ”det er ikke så mange som leser så mye på fritida så”, da jeg spurte om det hente at kompiser anbefalte bøker til han. For at gutter skulle lese mer så må det komme ”noen andre eller bedre bøker”. Og hvis han skulle lese mer så måtte det være under tvang, at venner var innblandet, eller hvis det handlet om hobbyer. Han tror gutter som leser, leser om hobbyer de liker.

Gutt 3 er en gutt som innrømte at han leser mye. Lesing for han er en måte å koble av, og han sa at han liker å kunne bruke hodet og fantasien. Han leser blant annet fiksjon og krim, og deler interessen med sin foresatt. Gutt 3 liker også å spille fotball, og han liker å lese om fotballagene Manchester United og Barcelona. Han leser ikke siste nytt om lagene på internett, men heller biografier om spillere. Da jeg spurte hva som skulle til for at han skal lese mer, så svarte han i en morsom tone at han trodde ikke det var så aktuelt. For at andre gutter skal lese mer tror han at de må finne en sjanger som passer for dem, liker de spenning

så må de lese bøker med mye spenning. Han tror at andre gutter leser krimbøker eller om fotball.

4.4. Er det sosialt akseptabelt å være glad i å lese som gutt blant andre gutter i den aktuelle klassen?

Jeg prøvde også å finne ut om det var sosialt akseptabelt å være glad i å lese i den aktuelle klassen, hva klassen synes om de som ikke liker å lese og om guttene anbefalte bøker til vennene sine. Jeg prøvde også å finne ut hvilket syn de 3 guttene hadde på de som likte å lese. I tillegg så prøvde jeg også å undersøke hvorfor de tror noen gutter ikke liker å lese.

Gutt 1 mente at det var greit å være glad i å lese som gutt i deres klasse. Han selv sa at han ikke brydde seg om andre leste bøker, og dette trodde han heller ikke de andre i klassen gjorde. Da det kom til å anbefale bøker til venner, så kunne han også gjøre dette, men da måtte samtaleemnet komme opp først. Så dette var med andre ord ikke noe han gjorde helt ut av det blå. Han får noen ganger anbefalt bøker av kompiser, men de leser han ikke. Han liker å finne ut hva han liker selv, og tror han litt annen smak enn hva hans venner har. Da jeg spurte om hva han trodde grunnen til at noen gutter ikke leste var, begynte han først med å si at ”det ikke var mandig, eller noe sånt”. Jeg spurte da om man ikke var mandig nok hvis man leste bøker. Han svarte så at det var ikke helt slik han mente, men han visste ikke helt. Når jeg da presiserte at det var hans mening jeg var ute etter, fikk jeg et helt annet svar. Han trodde at de ikke har noen interesser de ville lese om og at de synes det er kjedelig. De ser kanskje heller filmene, og de orker ikke bruke så lang tid på en bok. Gutt 1 tror kanskje klassen synes at det er litt kjedelig at guttene som ikke liker å lese, ikke orker å lese.

Gutt 2 var litt tvetydig i sine svar. Han sier først at de som elsker å lese ”var nerd”. Når jeg da spurte om det var negativt å være glad i å lese så svarte han ”Nei, du blir jo bedre, du får jo sikkert bedre karakterer og sånt da. Lærer en del”. Når jeg spurte hva han la i ordet nerd, så mente han at de gjorde ting man ikke skal gjøre på fritida, for da skulle man slappe av. Han og kompisen brukte ikke å anbefale bøker til hverandre, for de leste ikke på fritida. Han mente at gutter ikke leste så mye fordi de hadde andre og morsommere ting å gjøre.

Gutt 3 tror heller ikke at de andre i klassen har noen formening om andre liker å lese. Han tror ikke elevene i hans klasse bryr seg så mye om andre leser eller ikke leser. Han mener noen

gutter liker å lese for å bruke fantasien sin eller for å lære noe. Når jeg spurte om hva han trodde grunnen til at noen gutter ikke liker å lese var, så mente han at de kanskje ikke klarte å sitte i ro og slappe av og lese ei bok. De hadde kanskje mer lyst til å sitte å spille eller være med venner. Han kunne anbefale noen bøker til vennene sine, for eksempel krimbøkene til Jo Nesbø. Han fikk ikke anbefalt bøker av kompisene sine, men derimot av hans foresatt

4.5. Er de preget av indre eller ytre motivasjon når de leser?

Det var litt vanskelig da jeg skulle finne ut om guttene var preget av indre eller ytre motivasjon, så denne delen har det blitt litt rom for mine personlige tolkninger. Jeg har prøvd så godt jeg kan å svare på dette spørsmålet ut fra guttenes egne utsagn.

Gutt 1 mente først at lesing var noe man gjorde for å lære og da leste man bøker. Han sa selv at han av og til leste fantasybøker, eller spennende bøker. Med mindre man så bort i fra skolebøkene, så leste han ikke så mye. Når han først leste, så la han seg på senga eller satte seg i en stol. Når han under intervjuet endret synspunkt på lesing, og oppdaget at det ikke bare gjaldt bøker, fant han selv ut at han leste ganske mye. Den lesingen om fotballaget sitt kan man si er preget av indre motivasjon. Dette er noe han gjør frivillig og har glede av å gjøre. Når han finner en god bok i en trilogi som jeg nevnte i en tidligere del, så er dette noe som gir han lyst til å lese mer.

Anette: ”Hva er lesing for deg? Hva vil du si lesing er for noe?”

Gutt 2: ”Nei, det vet jeg egentlig ikke. Jeg liker ikke så godt å lese, så”.

Gutt 2 er en gutt som ikke engasjerer seg for lesing. Hvis han skal lese, så sier han selv at han må tvinges til det. Denne gutten er preget av ytre motivasjon når han leser. Han må bli påvirket av de rundt han for at han skal orke å lese. Gutt 2 gir uttrykk for at han ikke bryr seg så mye om skolearbeidet. Jeg tror Gutt 2 innerst inne vil ha gode karakterer, men ikke vet helt hvordan han skal snu den trenden han har kommet inn i.

Gutt 3 er indre motivert når han leser. Han liker å lese, for da får han brukt hodet og fantasien for å få frem bilder om det han leser. Han leser mye forskjellig, og leser for opplevelsen sin skyld. Han leser også for å lære om det han interesserer seg for utenom, eksempelvis biografier om fotballspillere fra favorittlagene sine.

5. DRØFTING

5.1. Hovedfunn av resultat

Guttene har blitt påvirket på hver sin måte av oppveksten deres. Gutt 1 og Gutt 3 ble begge lest for når de var små og de likte å bli lest for på skolen. Nå i dag så leser begge mye og ofte om det som interesserer dem. Gutt 2 kan også ha blitt påvirket av sin oppvekst. Han kan ikke huske å ha blitt lest for når han var liten, og han likte ikke å bli lest for på skolen. Et annet funn var at bøkens utseende har noe å si for disse guttene. Gutt 1 og 3 liker ikke tynne bøker, mens gutt 2 liker ikke tykke. Gutt 3 liker ikke at det er bilder i bøkene, for de skal han skape selv når han leser. Gutt 1 og 2 så bare på omslagene og titlene, og valgte derifra. Gutt 2 velger bøker han har hørt om eller assosierer med ting han vet om, og Gutt 1 velger ut i fra bilder og tittel. Jeg fant også ut at gutter kan lese mer enn de sier, men at det også kan gå den andre veien. Gutt 2 sa for eksempel at han leser lite, noe som for så vidt er sant, men han kunne valgt sjeldent eller aldri. Gutt 2 leste veldig lite. Gutt 1 sa også at han leste lite, men fant etter hvert ut at han leste litt mer, når han fant ut at lesing ikke bare var lesing av bøker. Gutt 3 visste han leste mye, så det ble ingen overraskelser der. Jeg fant ut at det var sosialt akseptabelt å være glad i å lese som gutt i den aktuelle klassen. Ut fra mine 3 samtaler så var det veldig tydelig at ingen brydde seg særlig om andre var glade i å lese eller ikke. I tillegg fant jeg ut at 2 av guttene var indre motiverte mens de leste, mens Gutt 2 må være styrt av en ytre kontroll for at han skal orke å lese.

5.2. Resultat i forhold til teori

Resultatene viser at guttene godt kan være påvirket av oppveksten sin. Gutt 1 ble blant annet lest når han var mindre, noe som kan stimulere til den leselyst han har (Dreyer, 2005). Det at han følger så nøye med på fotball, kan jo være at hans far og øvrige familiemedlemmer er genuint interessert i fotball, og at han da har blitt påvirket på denne måten til å følge med på nyheter om laget og kampene, med far som et mulig forbilde (Molloy, 2013). Om de foresatte kan ha hatt en innvirkning på Gutt 2s interesse for lesing er usikkert, men meget sannsynlig. Hans foresatte leser sjeldent, og han kan ikke huske å ha blitt lest for, noe som kan komme av lav interesse fra hjemmet (Nordahl, 2007:126). Det kan også tenkes at gutt 2 er veldig opptatt av imaget sitt, og ikke ser på lesing som noe mannlig. (Kverndokken, 2013b). Han sa under intervjuet at det å like å lese er i hans øyne nerdete, noe som kan tyde på at han ikke identifiserer seg selv som en leser (Roe, 2011: 149). Han sa etterpå at det var lurt å lese for karakterenes skyld, men disse tankene kan stamme fra de foresatte. Det var uansett ikke nok

for at gutt 2 skal lese mer. Det kan virke som den foresatte og oppveksten har hatt mye å si for motivasjon og leseysten til gutt 3. Han er veldig glad i å lese, ble lest for når han var mindre og har en foresatt som leser mye, og har et mannlig forbilde hjemme som leser mye (Molloy, 2013). Det kan godt hende at Gutt 3 begynte å lese fordi han følte at hans foresatt forventet det av han (Kverndokken, 2013a). Han sa under intervjuet at han ikke likte å lese så mye når han var mindre, det var noe som kom etter hvert når han ble eldre. Jeg har ikke et godt nok grunnlag til å gå videre med denne teorien, så dette er bare antakelser selvfølgelig.

Bøkers utseende har vist seg å være viktig for om de blir lest eller ikke (Kverndokken, 2013b). For 2 av guttene var paratekstene grunnlaget for bøkene de valgte. Gutt 1 og Gutt 2 valgte ut fra titler eller bokomslag, dette kan jeg si med sikkerhet da de ikke rørte bøkene. Gutt 1 valgte bøkene han kunne tenkt seg å lese på grunn av bildet. De andre utelukket han fordi de så ut som barnebøker eller så lite interessante ut (ibid.). Gutt 2 valgte bøker ut fra titlene. Ingen av disse forsidene er utpregede, men titlene gir derimot assosiasjoner. *Ringenes herre* er en bok de aller fleste har hørt snakk om, og *Hitlers datter* kan man anta handler om Adolf Hitler. Gutt 3 valgte også bøker på grunnlag av paratekster, men han valgte bort bøker med bilder. Han ville skape sin egen opplevelse og valgte ut fra egen interesse, og atferden var indre motivert i det øyeblikket han valgte ut bøker (Skaalvik og Skaalvik, 2005: 141-142).

Gutter kan som sagt lese mer enn de sier. I alle fall er dette tilfellet til Gutt 1. Han var ikke så bevisst på seg selv som leser, og heller ikke bevisst på selvet begrepet lesing. Når han fant ut at lesing var noe mer enn skjønnlitteratur, så endret han synspunkt og fant plutselig ut at han leste mye mer enn han først antok (Hoel og Heglevold 2005:2 i Roe, 2011: 150). Gutt 1 liker bøker med spenning og fantasybøker. Noe mange gutter tiltrekkes av (Kverndokken, 2013b). Ingen av de to andre guttene endret synspunkt på hvor mye de leste under intervjuet. Gutt 3 var veldig klar over hvor mye han leste og var veldig reflektert over det, men han var også klar over at lesing var mer enn lesing av bøker. Dette er en gutt som identifiserer seg som leser. Gutt 2 påsto at han leste lite, noe som også kom frem i intervjuet. Om dette var noe han kjempet for å opprettholde, det har jeg ikke noen formening om. Han var veldig opptatt av kompisene sine, og de leste ikke. Så igjen kommer jeg tilbake til dette med image, maskulinitet og det å passe inn (Kverndokken, 2013b; Molloy, 2013; Roe, 2011: 149).

Resultatene viser også at det mest sannsynlig er sosialt akseptabelt å være glad i å lese som gutt. Ingen brydde seg så særlig om noen likte å lese eller ikke. Gutt 2 nevnte som sagt at de

kunne være nerder, men man ble sikkert flinkere av å lese. Noe som igjen viser at det kan være noen som tenker på imaget sitt, og ønsker å passe inn istedenfor å skille seg ut (Kverndokken, 2013b; Roe, 2011: 149). De to andre guttene mente at ingen brydde seg noe om andre leste. Det kan selvsagt komme av at de er såpass trygge på seg selv, og ikke tenker så mye på hva andre synes om dem. Det kan hende at dette er to gutter som har ”funnet plassen sin”. Jeg vil allikevel ikke si at dette helt gjelder for Gutt 1, for han sa jo at han kunne anbefale bøker til kompiser, hvis samtale emnet dukket opp. Noe som også kan tyde på at han kanskje er redd for at det ikke er maskulint å snakke om bøker, for det er en ”jente ting”(Molloy, 2013).

Om guttene er preget av indre eller ytre motivasjon, er også en vurderingssak. Gutt 1 lyste opp når han snakket om fotball og fotballaget sitt. Jeg vil si at Gutt 1 er indre motivert når han leser om fotballen og trilogiene, gleden er betaling nok i seg selv og han føler han har utbytte av lesingen. Når det derimot er noe han ikke interesserer seg for så mener jeg at motivasjonen er lav. Han er opptatt av å ha gode karakterer, så lesingen i forbindelse med skole er motivert av det (Skaalvik og Skaalvik, 2005: 141). Resultatene viste at Gutt 2 kun leser når han må og sier selv at han må tvinges til å lese, hvis han skal lese mer enn han allerede gjør. Dette tyder på at lesingen han foretar seg er ytre motivert og er styrt av en ytre kontroll, i form av en ytre belønning eller straff (Skaalvik og Skaalvik, 2005:142). Det virker ikke som at den kan bli indre motivert med det første på grunn av hans innstilling. Gutt 3 kan man si med sikkerhet er indre motivert når han leser det han leser. Gutt 3 er opptatt av opplevelse når han leser. Han liker å drømme seg bort i bøkene og leve seg inn i dem. Dette gjelder ikke bare skjønnlitteratur, men han leser også biografier. Han også leser for å få et utbytte av lesingen. Han leser for å oppleve, og for å lære. (Skaalvik og Skaalvik, 2005: 141). Om lesingen til Gutt 3 startet som lesing fordi han følte et press for det hjemme, så tror jeg at en eventuell ytre motivasjon for lesing, nå har blitt til en indrestyrt (Kverndokken, 2013a; Skaalvik og Skaalvik, 2005:141).

5.3. Vurdering av metode

Jeg valgte å ha en kvalitativ undersøkelse ved bruk av intervju. Dette har sikret at jeg fikk svar på det jeg lurte på, og at jeg fikk muligheten for å stille oppfølgingsspørsmål. Svarene jeg fikk kan derimot ikke brukes for å fastslå hva som motiverer alle 9. klassinger for lesing. Dette kunne jeg kanskje ha sikret ved å gjennomføre en kvantitativ undersøkelse. Men igjen

så er det ikke sikkert at jeg har fått de svarene jeg ønsket. Ved å ha en kvantitativ undersøkelse, for eksempel et spørreskjema, får jeg ikke møtt de som svarer og er heller ikke sikret at de skjønner spørsmålene. Jeg kunne selvsagt også valgt å intervju 6 stykker istedenfor 3, noe som kanskje kunne gitt meg et enda klarere bilde av trenden i selve klassen. Dette hadde derimot vært en tidkrevende jobb, da jeg valgte å transkribere intervjuene og tolke dem grundig. Det at jeg intervjuet bare 3 gutter fra samme klasse kan gjøre at svarene jeg har fått, kun gir et svakt bilde av trenden i klassen, selv om jeg helt klart har funnet noen sammenhenger mellom de tre guttene jeg har, og teori.

Jeg valgte å lage spørsmålene selv, og valgte å stille disse. Det er første gangen jeg har laget et såpass omfattende intervju, til et slikt formål. Jeg har gjort meg opp noen tanker og meninger om spørsmålene i etterkant, og oppdaget at det absolutt var ting jeg kunne gjort annerledes. Når jeg stilte spørsmålet: ” Vil du si du leser mye, lite, sjeldent, eller aldri?” burde jeg ha hatt et 5. alternativ som var ofte. Med det som et alternativ kunne kanskje ha fått andre svar. Samtidig så jeg også at jeg i noen tilfeller spurte om bøker, når jeg skulle ha svar på lesing generelt. Dette ble litt selvmotsigende, i forhold til det jeg ville undersøke. Jeg valgte å intervju guttene for seg selv, noe jeg tror var hensiktsmessig da de slapp å bekymre seg for hva de andre hadde tenkt om det de svarte (Postholm og Jacobsen, 2011: 65)

Jeg gjorde også et valg med å ta opp intervjuene for så å transkribere dem. Dette er et valg jeg ikke angre på i ettertid. Om guttene følte det ble usikkert og ubehagelig å bli tatt opp, det er også uvisst. Det kan hende at de også ble redd for å svare helt ærlig og heller svarte det de trodde jeg ville høre, med tanke på at de ble tatt opp. Jobben ble for meg utvilsomt mye lettere ved å gjøre det på denne måten. I tillegg er det en utrolig ressurs å ha intervjuene på lydopptak da man kan høre på dem om og om igjen. Du som intervjuer mister ikke noe av informasjonen som intervjuobjektene kommer med og kan observere elevene underveis. Ved å transkribere kan man bearbeide materialet på en måte man ikke har fått til uten, og har et godt grunnlag for tolkning.

Jeg valgte å intervju guttene midt på dagen inne på grupperommet som vi studentene disponerte. Om dette var noe jeg skulle gjort annerledes eller ikke, vet jeg faktisk ikke. Det kan jo alltid hende at dette var et miljø de følte seg ubehagelig i, og kunne ha påvirket svarene (Postholm og Jacobsen, 2011:81). For min del så kjentes stemningen veldig naturlig, men man kan jo aldri helt vite hvordan den andre følte det. Jeg kunne også ha valgt å hatt et

annet utvalg med bøker. Jeg kunne for eksempel hatt andre bøker som var mer omtalte og kjente. Om dette hadde vært utslagsgivende for resultatet sin del kan man ikke vite.

Om jeg skulle gjort hele prosessen om igjen, så er det med andre ord en del jeg ville ha endret på. Jeg ville brukt bedre tid på å velge bøker, og gjort om på noen av spørsmålsformuleringene mine. Det kan hende det er mer jeg kunne gjort annerledes, man kan jo aldri vite helt sikkert hva som fungerer best for intervjuobjektene da vi alle er forskjellige. Resultatene ga ikke noen veldig tydelige svar, selv om jeg kan se noen tendenser.

5.4. Konklusjon

Vi må rette fokuset på gutter og lesing, og prøve å snu trenden vi har vært inne i siden 90-tallet. Det å være innehaver av gode leseferdigheter viser seg å være enda viktigere i dag enn det noen sinne har vært. Dette for å kunne tilegne seg kunnskap og for å fungere i dagliglivet. Det er ikke enkelt å finne et direkte svar på hva som motiverer gutter på 9. trinn til lesing, men jeg har funnet noen tendenser. Det viser seg at interessen til guttene spiller en viktig rolle for hva de leser og hvor motiverte de faktisk er for lesingen. Noe som kan tyde på at lærere og foresatte kanskje må hjelpe guttene litt til å finne litteratur de faktisk kan like. Indre og ytre motivasjon til lesing fikk ikke særlig stor plass i denne oppgaven, men har vært et veldig interessant tema som jeg kunne tenkt meg å sett nærmere på. Det er et stort emne, og er noe som gjerne kan ha vært en videreføring av denne oppgaven.

6. REFERANSELISTE

- Dreyer, Ingrid (2005) Les for livet! Hentet 23/5-14 fra
<http://www.forskning.no/artikler/2005/februar/1108737038.0>
- Kverndokken, Kåre (2013a). ”Tre gutter – tre lesehistorier”. I Kåre Kverndokken (red.),
Gutter og lesing. Bergen: Fagbokforlaget
- Kverndokken, Kåre (2013b) ”Samtaler med fire forfattere om gutters lesing”. I Kåre
Kverndokken (red.), *Gutter og lesing*. Bergen: Fagbokforlaget
- Kverndokken, Kåre (2013c) ”Bokas gripefaktor”. I Kåre Kverndokken (red.), *Gutter og
lesing*. Bergen: Fagbokforlaget
- Molloy, Gunilla (2013). ”Jag ryser når jag ser en bok”. I Kåre Kverndokken (red.), *Gutter og
lesing*. Bergen: Fagbokforlaget
- Myhre, H. (2010). *Den sosiale konstruksjonen av rektorposisjonen i grunnskolen.
(Doktrogradsavhandling)*. Trondheim: NTNU
- Nordahl, T. (2007). *Hjem og skole – Hvordan skape et bedre samarbeid?* Oslo:
Universitetsforlaget.
- Postholm, M. og Jacobsen, D. (2011) *Læreren med forskerblick*. Kristiansand:
Høyskoleforlaget AS
- Roe, Astrid (2011). *Lesedidaktikk - etter den første leseopplæringen*. Oslo:
Universitetsforlaget AS
- Roe, Astrid (2013). Norske gutters resultater på nasjonale og internasjonale leseprøver. I
Kåre Kverndokken (red.), *Gutter og lesing*. Bergen: Fagbokforlaget.
- Skaalvik, E. og Skaalvik, S.(2005). *Skolen som læringsarena*. Oslo: Universitetsforlaget AS
- Skaalvik, E. og Skaalvik S. (2011). *Motivasjon for skolearbeid*. Trondheim: Tapir
Akademisk Forlag.
- Øijord, Thomas Winje (2011, 18.okt). 300 000 leser for dårlig. *Aftenposten*. Hentet fra
[http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/300-000-leser-for-darlig-
6285269.html#.U3c2WFh_sQ5](http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/300-000-leser-for-darlig-6285269.html#.U3c2WFh_sQ5)

7. VEDLEGG

7.1. Vedlegg 1: Spørsmål til intervju

Hva er lesing for deg?

Ble du lest for hjemme når du var liten?

Likte du å bli lest for når du var mindre?

Hvis du leser, hva leser du?

Hvis du leser, når leser du?

Vil du si du leser mye, lite, sjeldent, eller aldri?

Hvilket forhold hadde du til bøker når du var mindre?

Leser du på fritiden?

Spiller du noen spill på data, playstation eller xbox? Evt. hvilke? Må man lese for å kunne løse oppgaver og lignende?

Leser foreldrene dine bøker?

Hvilke hobbyer har du?

Leser du noe om dette?

Anbefaler du bøker til kompisene/vennene dine?

Får du anbefalt bøker av kompis/venner?

Hva tror du er grunnen til at gutter leser?

Hva tror du er grunnen til at gutter ikke leser?

Hva tror du kan få gutter til å lese mer?

Hva kan få deg til å lese mer?

Hva tror du andre gutter leser?

Hva tror du klassen synes om gutter som liker å lese/ikke liker å lese?

Dømmer man bøker på utseende?

Hvem ville du lest? Hvorfor?

(Utvalg av noen bøker) pek og forklar

7.2. Vedlegg 2: Eksempel på analyse av intervju

Leser gutter mer enn de sier?	Tolking
<p>Anette: Okei. Ehm. Hvilke hobbyer har du? Gutt1: Hobby. Ehhm. Spille musikk, ehh, skal jeg si hva slags musikk? Anette: Nei det trenger du ikke. Gutt1: Spiller fotball og håndball og så liker jeg å spille basketball. Anette: Okei, Ehm. Følger du med på noen av hobbyene dine? Gutt1: Ja, følger med veldig mye på fotball og litt på håndball. Og noen ganger basketball. Anette: Åja. Leser du noe om det? Gutt1: Ehm, nei ikke. Nei leser ikke noe om det. Anette: Du ser kampene? Gutt1: Jeg ser kampene, også leser jeg på nettet da. Anette: Ja, men da leser du da? Gutt1: Ja, men jeg mente om bøker og sånt da. Anette: Ja, nei men hva er favoritt fotballaget ditt for eksempel? Gutt1: Chelsea Anette: neiii, hehe. Gutt1: hehe. Anette: Ja da sitter du på overganger fra lag og ..(avbrutt) Gutt1: Ja, eller det får jeg med meg ganske kjapt gjennom twitter eller facebook eller noe sånt da. Anette: Ja, så du leser litt da. Gutt1: Ja Anette: Du får med deg (avbrutt) Gutt1: Ja jeg leser egentlig ganske mye fotballrykter eller noe sånt da. Anette: Du gjør egentlig det ja? Gutt1: Ja, veldig mye.</p>	<p>Gutt 1 er veldig interessert i fotball, og liker å følge med på favorittlaget sitt. Ved å snakke om hans interesser så ble han veldig på og enda mer deltakende i samtalen, enn han var før.</p> <p>Når jeg spurte om han leste noe om hobbyene sine, så svarte han først nei. Når jeg spurte om han så kampene, så svarte han at han så kampene, og leste på nettet. Når jeg da presiserte at han faktisk leste, så forsto han, etter mitt syn, plutselig hva jeg mente med "lesing". Da endret han standpunkt fra at han leste lite, til "veldig mye". Så her mener jeg at vi nådde to vendepunkt. Da tenker jeg på hans egen identitet som leser og synet på begrepet lesing. Han identifiserte seg mer som leser kanskje, og han innså endelig at lesing ikke kun gjaldt bøker</p>

7.3. Vedlegg 3: Utvalg av bøker

Brødrene Løvehjerte av Astrid Lindgren

Circus av Ruben Eliassen

Djevelens læregutt av Kenneth Bøgh Andersen

Dødens glassøye av Jon Ewo

Fortellingen om et mulig drap av Jon Ewo

Greg Heffleys dagbok av Jedd Kinney

Hitlers datter av Jackie French

Livet i middelalderen av Jan Brendalsmo

Norge i krise : de harde 30-åra av Harald Skjønberg

Olav: viking & helgen av Morten Myklebust

Ringenes herre av J.R.R. Tolkien